

POHĽAD ŠTUDENTOV NA UČITEĽSKÚ PRÍPRAVU NA VÝUČBU SLOVENSKEJ LITERATÚRY

Eleonóra Krčméryová

Katedra slovenskej literatúry a literárnej vedy
Filozofickej fakulty Univerzity Komenského

Anotácia: Príspevok je spracovaním údajov prieskumu, ktorý absolvovalo 40 študentov 4. ročníka učiteľského štúdia. Bol zameraný na ich sebahodnotenie v úlohe pedagógov (po absolvovaní priebežnej praxe) a na ich hodnotenie kurzov pedagogických disciplín, ktoré absolvovali počas svojej prípravy na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského. Väčšina študentov konštatovala nedostatočný rozsah pedagogickej praxe, ktorú majú možnosť absolvovať počas štúdia.

Kľúčové slová: rozsah pedagogickej praxe, pripravenosť na povolanie, fakultná škola.

Zámerom môjho prieskumu bolo zdokumentovať subjektívny pohľad študentov 4. ročníka na vyučovanie didaktiky slovenskej literatúry a ostatných „učiteľských“ kurzov, teda kurzu pedagogiky, psychológie, ako aj kurzu didaktiky kombinovaných predmetov.

Anketu som realizovala na vzorke 40 študentov učiteľského štúdia 4. ročníka v závere zimného semestra 2004/ 2005, po absolvovaní priebežnej pedagogickej praxe. Študenti *neodpovedali vždy na všetky otázky*, prieskum bol anonymný.

Otázky ankety boli tieto:

1. Ako vnímate sami seba v úlohe učiteľa? Ste vďaka fakultnému štúdiu pripravení zvládnuť ju?
2. Považujete pedagogickú prax počas štúdia za dostatočnú?

3. Ako vnímate jednotlivé pedagogické disciplíny z hľadiska seba ako budúcich pedagógov? Prečo? (Táto otázka bola zameraná na hodnotenie užitočnosti jednotlivých kurzov z hľadiska ich efektívnosti pri príprave študentov na ich budúce povolanie. Ide, samozrejme, o subjektívny pohľad študentov).
4. Ako vnímate predmet Didaktika slovenskej literatúry?

Vyhodnotenie odpovedí študentov:

1. a) Až 3/8 študentov sa v úlohe učiteľa cítia byť *neistí*, ba až *nepripravení* na ňu. Niektorí sa definovali ako „čiasťkovi učitelia“. Traja študenti sa vnímali dokonca do tej miery, že „v blízkej budúcnosti učiť nechcú“. Ako zdroj svojej neistoty najčastejšie uvádzajú neistotu vo vzťahu k žiakom, a to konkrétne:
 - v otázkach autority,
 - vzhľadom na schopnosť zvoliť vhodný, zrozumiteľný jazyk na prezentáciu učiva či komunikovať so žiakmi vôbec, podľa ich slov ide aj o obavu „otvoriť sa pred tabuľou“,
 - vzhľadom na organizáciu vyučovacej hodiny, jej časový rozvrh.
 Celkovo sa študenti vyjadrili v tom duchu, že keďže nie sú zžití s prostredím, „viac sa sústreďujú na seba než na žiakov“. Viacerí kládli do protikladu aj svoju predmetovú a pedagogickú pripravenosť. Celkovo konštatovali, že potrebujú viac praxe, čo odrážajú aj ich odpovede na otázku číslo 2.
 - b) *čiasťkove dobre*, teda „ako-tak“ sa v úlohe učiteľa cítia 2 študenti.
 - c) *dobre a/alebo sebaisto* sa cíti 11 študentov, ktorí sa zároveň vyjadrili, že radi učia. Jeden študent dokonca konštatoval, že má na učenie „dar od Boha“, pričom ale napokon upresnil, že túto istotu nadobudol najmä vďaka 3 a pol roka trvajúcej praxi. Ďalšie 2 študentky rovnako spomenuli, že ich doterajšia niekoľkomesačná učiteľská prax sa pozitívne odrazila na ich vzťahu k tomuto povolaniu, že vďaka nej získali omnoho väčšiu istotu pri učení.
2. Pokiaľ ide o časový rozsah pedagogickej praxe, ktorá je súčasťou pedagogickej prípravy študentov učiteľského štúdia:
 - a) Ani jeden študent ju nehodnotil ako dostatočnú či dokonca svojim rozsahom nadpriemernú.
 - b) Naopak, väčšina konštatovala jej malý rozsah. Ideálne by podľa niektorých študentov bolo:
 - začať „náčuvy“, resp. prax už v nižších ročníkoch;
 - vykonávať v škole ozaj súvislú prax, teda podieľať sa na živote školy a utvoriť si predstavu o povolani, na ktoré sa pripravujú;
 - väčšina študentov prax považuje za naozaj dôležitú, pretože len vďaka nej zistia vlastné pedagogické kvality a nedostatky;
 - úplne prvá skúsenosť s učením nadobudnutá až v 4. ročníku (a to neraz len veľmi letmá) sa ukazuje ako nedostatočná.
3. Pokiaľ ide o vnímanie jednotlivých kurzov vedeckých disciplín, moja otázka

smerovala k tomu, aby študenti ohodnotili ich prínos z hľadiska prípravy na vlastnú školskú prax. Keďže študenti mohli odpovedať „voľne“ (nie výber z možností), ich hodnotenia sú pomerne subjektívne, napriek tomu im treba priznať istú výpovednú hodnotu.

Študenti sa vyjadrovali sa ku kurzu školskej pedagogiky, (učiteľskej a vývinovej) psychológie, ako aj ku kurzu didaktiky slovenskej literatúry i didaktik kombinovaných predmetov.

a) Hodnotenie týchto predmetov ako čisto či prevažne *teoretických* bolo vo vnímaní študentov synonymom skôr negatívneho hodnotenia. Súborne všetky tieto disciplíny ako čisto teoretické vidí tretina študentov. Konkrétne ku kurzu školskej pedagogiky sa takto vyjadrilo 25 % študentov. Niektorí hodnotili tieto predmety ako „ponorené vo vlastnom metajazyku“, málo užitočné pre prax, či dokonca „iba ako prípravu na skúšku“.

b) omnoho väčšiu spokojnosť, teda buď *prevahu praxe* nad teóriou, resp. *užitočnosť teórie* pre prax konštatovali študenti najmä vo vzťahu k učiteľskej psychológii (až 25%), a to predovšetkým vďaka diskurzívnemu charakteru tohto predmetu. Rovnako pozitívne hodnotili študenti aj didaktiku histórie a filozofie. Študenti vyzdvihli výrazný prínos týchto predmetov pre svoju budúcu prax.

c) Dvanásť študentov hodnotilo pedagogiku aj psychológiu ako *podnetné* predmety, na ktorých sa dozvedeli niečo nové, zaujímavé, „čo ich núti viac sa zamýšľať nad problémami“, ale „chýba im prax“.

Treba teda pomôcť študentom lepšie pochopiť súvislosť medzi teoretickými, štúdiom nadobudnutými, poznatkami a školskou praxou. Ukázať budúcim pedagógom konkrétne možnosti využitia teórie, aby boli schopní vidieť ju ako užitočný impulz. Veľa študentov napríklad požaduje diskusiu o konkrétnych situáciách, chceli by, aby sa pedagógovia podelili o svoje skúsenosti z praxe, aby poradili im.

O čosi podobné som sa usilovala aj na seminároch didaktiky slovenskej literatúry. Diskusie som založila nielen na vlastnej pedagogickej skúsenosti, ale aj na skúsenosti študentov so školou vôbec. Veď aj keď v úlohe učiteľa strávili nepatrný čas, majú za sebou nezanedbateľnú školskú prax v úlohe žiakov. Práve tieto zážitky a skúsenosti, ktoré sú veľmi cenné, som sa usilovala využiť, rovnako som sa ale odvolávala aj na ich poznatky nadobudnuté počas pedagogickej prípravy na vysokej škole.

4. Pokiaľ potom ide o hodnotenie didaktiky slovenskej literatúry, väčšina hodnotila tento predmet kladne, až 34 študentov zo 40. To znamená, že konštatovali jeho účelnosť, čomu som bola, samozrejme, rada.

Podobne ako pri didaktike histórie a filozofie, aj moji študenti hodnotili pozitívne práve „simuláciu“ práce na vyučovacej hodine, prácu s konkrétnym materiálom:

- ukážku školskej interpretácie literárneho textu,
- tvorbu didaktického aparátu,
- návrhy na tvorbu učebníc, zmeny v existujúcich knihách,
- konkrétne návrhy na motiváciu žiakov....

Až 1/4 žiakov však konštatovala nedostatočný rozsah Didaktiky slovenskej li-

teratúry, ktorá sa o vyučovacie hodiny a kredity delí s Didaktikou slovenského jazyka.

Aj táto rozsahom nevelká anketa ukázala, že študenti učiteľského štúdia od prípravy na svoje budúce povolanie očakávajú najmä väčšiu možnosť oboznámiť sa s praxou. Výraznou pomocou v tomto smere by iste bolo aj **zriadenie „fakultnej cvičnej školy“**.

Summary

How the pedagogical preparation for literary teaching had seen by students

Mgr. Eleonóra Krčméryová

*Department of the Slovak Literature and Literature Science
Faculty of Arts and Humanities of Comenius University*

The article presents the results of a little survey about how the teaching of pedagogical courses is seen by students (prospective teachers). According to the results the majority of students consider themselves as “non-prepared“ for their future role. That’s why the theoretical preparation needs to be completed by practical training.

Adresa:

Mgr. Eleonóra Krčméryová
Katedra slovenskej literatúry a literárnej vedy
Filozofická fakulta Univerzity Komenského
Gondova 2, 818 01 Bratislava 1
E-mail:
krcmeryova@hotmail.com tel. 0421 2 5933 9214, 5209 2023